

SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ ASPEKTY SPORTOVNÍHO RYBOLOVU V ČESKÉ REPUBLICE

P. SPURNÝ, J. MAREŠ, R. KOPP, J. GRMELA, L. MAREŠ, O. MALÝ

Oddělení rybářství a hydrobiologie, Mendelova univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno,

fishery@mendelu.cz

Abstrakt

Príspevok uvádí hlavní výsledky socioekonomické studie sportovního rybolovu realizované v roce 2017 formou dotazníkové ankety obsahující 30 otázek z různých okruhů sportovního rybolovu. Do vyhodnocení bylo zahrnuto 4684 respondentů (1,48 % sportovních rybářů registrovaných v ČRS a MRS). Získané výsledky jsou srovnány se staršími údaji, získanými obdobnými studiemi v letech 2003 a 2009. V ČR je aktuálně registrováno 315577 sportovních rybářů, kteří ročně v průměru realizují 53 docházky k rybolovu. Nejoblíbenější metodou rybolovu je položená, nejvíce loveným rybím druhem kapr obecný. Průměrné roční množství přivlastněných ryb na jednoho rybáře činí 30,5 kg a průměrné roční výdaje za povolenky k rybolovu dosahují 2060,- Kč.

Klíčová slova: sociální skupiny rybářů, povolenky k rybolovu, rybolovné metody, lovené druhy ryb, finanční náklady na rybolov, komerční rybolov, rybolov v zahraničí

Úvod

Sportovní rybolov je v současném uspěchaném světě stále více považován za optimální formu aktivního odpočinku člověka v úzkém kontaktu s přírodou. Zájem o tuto činnost, která má vedle vlastního využití a obhospodařování povrchových vod také celou řadu sociálních a ekonomických vazeb, celosvětově zaznamenává trvale rostoucí trend. Počet registrovaných sportovních rybářů dosáhl k 31. 12. 2016 v Českém rybářském svazu a v Moravském rybářském svazu 315577 osob, což představuje 2,99 % populace (v roce 2015 měla ČR 10,55 mil. obyvatel). Z hlediska věkové struktury této členské základny se sportovnímu rybolovu u nás věnuje 38185 mladých lidí ve věku do 18 let (12,10 % všech sportovních rybářů). To představuje také významný sociální aspekt z hlediska pozitivního utváření hodnotových kritérií u této generace. V současné době čeští rybáři také běžně cestují za rybolovem do zahraničí a o naše revíry se více zajímají i zahraniční rybáři.

S přihlédnutím ke všem těmto aspektům se Český rybářský svaz už v roce 2003 rozhodl podle vzoru sportovně rybářsky vyspělých zemí západní Evropy zadat v součinnosti s Moravským rybářským svazem zpracování první socioekonomické

studie sportovního rybářství v ČR. Další studie v obdobném tematickém rozsahu následovaly v letech 2009 a 2017. Zpracovatelem všech tří uvedených studií bylo Oddělení rybářství a hydrobiologie Mendelovy univerzity v Brně. Cílem všech těchto studií bylo získání konkrétních údajů o našich sportovních rybářích z hlediska jejich zájmu o metody a způsoby rybolovu, o preferovaných rybích druzích a rybářských revírech a o zájmu o rybářskou turistiku, ale také získání určitého přehledu o výdajích za rybářské náčiní a o spokojenosti se stavem legislativní úpravy rybolovu a ochrany přírody. Za 27 let existence svobodného státu u nás došlo k významnému růstu životní úrovně, který vyvolává také hodnotový posun ve využívání volného času. To se promítá i do zájmu o sportovní rybolov a očekávání jeho dalšího směřování v měnících se socioekonomických podmínkách. Včasné zachycení těchto trendů je velmi důležité jak pro průběžnou korekci rybářské spolkové činnosti, tak pro citlivý management rybářských revírů.

Materiál a metodika

Pro uskutečnění všech tří studií připravil zpracovatel ve spolupráci se zadavatelem anketní dotazník, který pro průzkum v roce 2017 obsahoval 30 otázek z různých okruhů problematiky sportovního rybolovu a 4 otázky personálního charakteru. Do ankety byli zapojeni rybáři ze všech územních svazů Českého rybářského svazu, Moravského rybářského svazu a pravděpodobně i část rybářů ze samostatných rybářských spolků a neorganizovaných rybářů. Tento dotazník byl distribuován s využitím abonentní sítě časopisu Rybářství. Kromě listinné formy byl dotazník rovněž k dispozici v elektronické formě na webových stránkách ČRS a MRS pro další zájemce, takže převážná část odpovědí byla získána elektronickou cestou.

Zpracovatelé získali celkem 4711 částečně nebo úplně vyplněných dotazníků, z nichž bylo po vyřazení duplicitních dotazníků do vlastní studie zahrnuto celkem 4684 respondentů (1247 listinných dotazníků a 3437 elektronických), což představuje 1,48 % všech registrovaných sportovních rybářů v ČR. Soubor získaných odpovědí byl počítačově zpracován s využitím modifikované verze programu Excel.

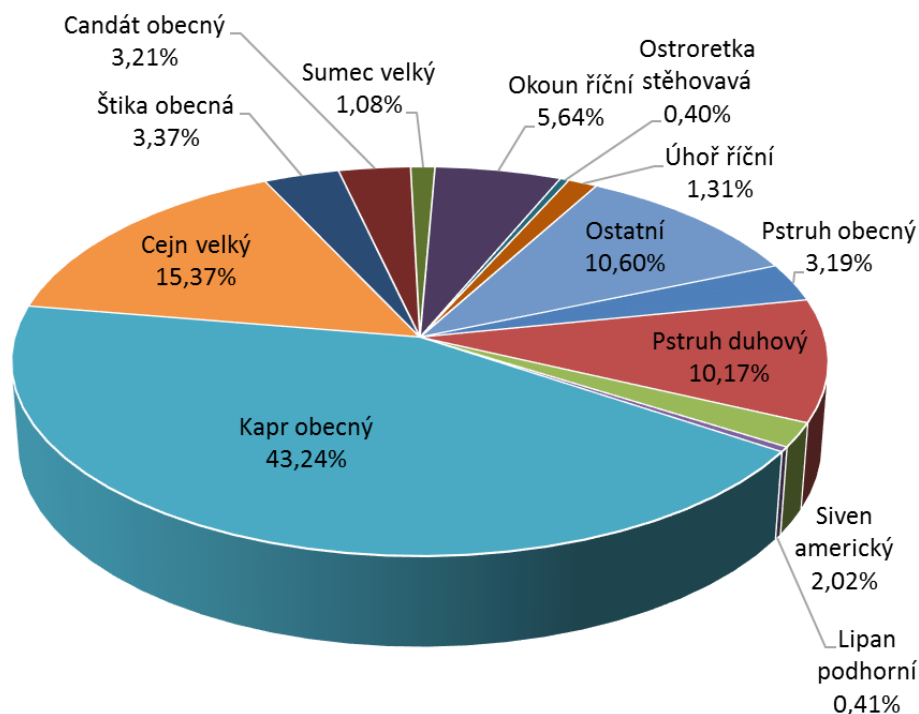
Z uvedeného počtu respondentů bylo 2935 (62,66 %) mužů a pouze 78 (1,67 %) žen, 1671 respondentů (35,67 %) pohlaví neuvedlo. Věkové rozpětí respondentů se pohybovalo od 7 do 88 let (průměrný věk 46 let) a v anketním průzkumu byli zastoupeni sportovní rybáři ze všech správních krajů ČR. Z hlediska sociální příslušnosti respondentů se ankety zúčastnilo nejvíce sportovních rybářů ze skupiny zaměstnanců (36,29 %), dále z kategorie důchodců (14,82 %), podnikatelů (7,49 %) a studentů (4,95 %). Sociální skupiny nezaměstnaní a v domácnosti představovaly zanedbatelný podíl.

Výsledky

Bylo zjištěno, že 59,54 % rybářů začalo se sportovním rybolovem ve věku do 10 let, dalších 18,66 % ve věku do 18 let. Od roku 2008 do roku 2016 vzrostl podíl rybářů, kteří začali se sportovním rybolovem ve věku do 10 let o 12,03 %. Nejsilnějším impulzem pro většinu začínajících rybářů je příklad v rodině (47,26 %), hned na druhém místě to je samostatné aktivní rozhodnutí (30,37 %). Z hlediska

příslušnosti k sociálním skupinám sportovní rybolov provozuje nejvíce občanů z kategorie zaměstnanců (36,29 %), důchodců (14,82 %), dále podnikatelů (7,49 %) a studentů (4,95 %). Pro 57,84 % našich rybářů je nejdůležitějším motivem k provozování sportovního rybolovu pobyt v přírodě, 19,71 % rybářů přináší největší uspokojení z rybolovu ulovení velkého množství ryb ke konzumnímu využití. Zatímco skupina rybářů upřednostňující pobyt v přírodě se ve srovnání s rokem 2008 příliš nezměnila (nárůst o 1,47 %), u skupiny motivované výší úlovků došlo ve stejném období k nárůstu o 18,22 % a dokonce k překonání vysokého počtu z roku 2002 (16,59 %).

Graf č. 1: Kusové zastoupení rybích druhů v ročních úlovcích sportovních rybářů

Rybolov na mimopstruhových vodách provozuje 96,78 % rybářů, na pstruhových vodách 14,54 % a na obou typech vod 12,60 % rybářů. Většina pstruhařů tedy zároveň loví ryby také na mimopstruhových vodách (pouze pstruhovou povolenku si pořizuje 1,94 % rybářů a pouze mimopstruhovou 84,16 %). Podíl rybářů lovících na mimopstruhových vodách se v letech 2008–2016 zvýšil o 8,36 %, na pstruhových vodách se prakticky nezměnil. V průběhu roku 44,49 % rybářů realizuje 11–50 docházek k vodě, 30,17 % rybářů 51–100 docházek. Celkový roční průměr bez rozlišení kategorie vod představují 53 docházky na rybáře a rok, což je stejná hodnota jako v roce 2008.

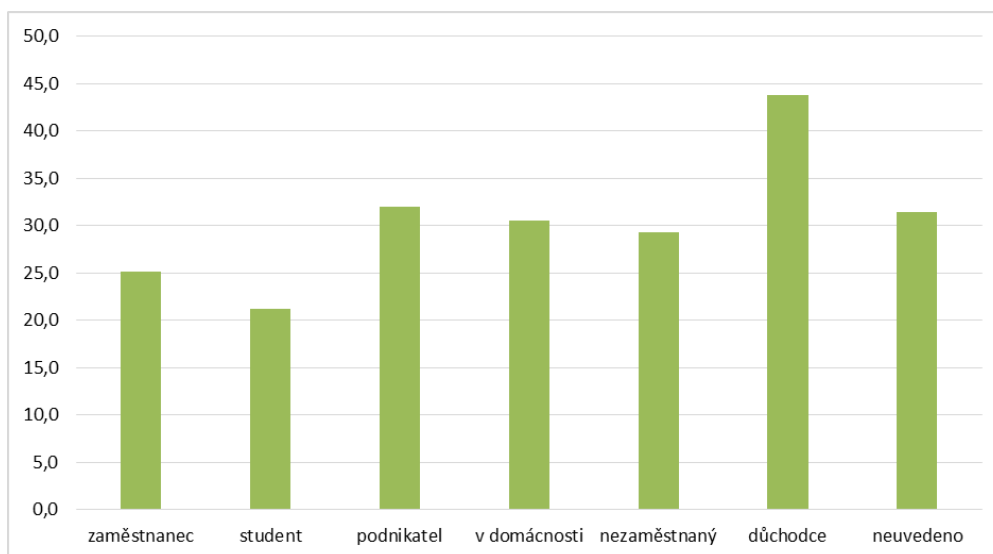
Na mimopstruhových vodách bylo v roce 2016 jedenkrát až dvakrát kontrolováno rybářskou stráží 38,64 % rybářů, na pstruhových vodách ve stejné

frekvenci 20,61 %. S kontrolou se v roce 2016 nesetkalo 26,80 % lovcích na mimopstruhových vodách a 71,93 % lovcích na pstruhových vodách.

Mezi oblíbenými způsoby rybolovu v souladu s očekáváním jednoznačně dominuje položená (68,62 % rybářů), na druhém místě je to přívlač (13,39 % rybářů) a na třetím místě plavaná (9,95 % rybářů), lov na umělou mušku upřednostňuje 4,91 % rybářů. Nejvíce loveným druhem z deklarovaných úlovků je jednoznačně kapr (43,24 % kusových a 70,43 % hmotnostních úlovků), následuje cejn velký (15,37 % a 6,36 %), pstruh duhový (10,17 % a 2,26 %) a okoun (5,64 % a 1,04 %). Podrobněji jsou kusové úlovky zachyceny v grafu č. 1.

V průběhu roku si alespoň jednu rybu z ulovených ponechá 78,48 % rybářů a průměrné roční množství přivlastněných ryb na jednoho rybáře představuje přibližně 19 kusů a 30,5 kg (v roce 2008 to bylo 29 kusů ryb a 36,5 kg). Množství přivlastněných úlovků se ale významně liší podle sociální příslušnosti rybářů, jak je patrné z grafu č. 2.

Graf č. 2: Množství ulovených ryb (v kg na osobu a rok), které si jednotlivé sociální skupiny rybářů ponechají

Relativně velké množství ryb si ponechají také rybáři ze skupiny nezaměstnaných, ale ti tvoří jen 0,43 % sportovních rybářů. Z vlastních úlovků zkonsumovalo v průběhu roku 2016 méně než 5 kg ryb 30,62 % rybářů, více než 10 kg 39,58 % rybářů a 7,84 % rybářů nejlí ryby vůbec (nárůst o 2,03 % ve srovnání s rokem 2008).

Z hlediska očekávaných trendů sportovního rybolovu by 50,30 % respondentů upřednostňovalo lov bez přivlastňování úlovků. Pro zavedení horní míry kapra se vyslovilo 81,66 % rybářů. Povolení lovu ryb pod ledem by si přálo 48,55 %

respondentů a umožnění 24 hodinového rybolovu 74,12 % respondentů. Pro zachování současného stavu bez legislativních změn se vyslovilo 22,40 % rybářů.

Pravidelné každoroční náklady na sportovní rybolov představují povolenky k rybolovu. Na mimopstruhové vody nakupuje 55,08 % rybářů roční povolenku územního svazu, 35,68 % dokonce roční povolenku celosvazovou. Z krátkodobých povolenek je nejvíce využívána sedmidenní (3,61 % lovcích). Možnost zakoupení roční celorepublikové povolenky (revíry ČRS a MRS) využívá pouze 2,36 % rybářů lovcích na těchto vodách. Obdobný poměr vykazují povolenky na vody pstruhové (63,28 % roční povolenka územního svazu, 23,09 % celosvazová, 2,23 % roční celorepubliková). Z krátkodobých povolenek je nejvíce využívána povolenka jednodenní (4,73 % lovcích). Průměrné roční výdaje za povolenky k rybolovu představují 2060,- Kč (nárůst od roku 2008 do roku 2016 o 571,- Kč, od roku 2002 do roku 2016 o 1014,- Kč). Možnosti komerčního rybolovu využívá 41,72 % registrovaných rybářů a za tuto službu každý z nich v roce 2016 zaplatil v průměru 2998,- Kč. Ve srovnání s rokem 2008 se jedná o nárůst zájemců o 8,79 % a průměrné platby o 622,- Kč. Na rybářskou výbavu každý český rybář ročně vynaloží průměrně 20129,- Kč (nárůst od roku 2008 do roku 2016 o 12015,- Kč). Motorové vozidlo využívá k cestám za rybolovem 85,54 % rybářů, veřejnou dopravu 1,56 %, chůzi nebo jízdní kolo 10,48 %. Průměrné roční náklady za pohonné hmoty činí 4803,- Kč, za veřejnou dopravu 785,- Kč. Největší počet rybářů (43,94 %) dojíždí za rybolovem na vzdálenost 10–50 km od svého bydliště.

Za rybolovem do zahraničí cestovalo v posledních pěti letech 21,16 % rybářů. V tomto období realizovali zahraniční rybolov v průměru čtyřikrát s průměrnými ročními náklady 20164,- Kč. Cestující rybáři navštívili v posledních pěti letech 53 zemí. Sestupné pořadí 20 nejvíce navštěvovaných zemí je následující: Norsko, Itálie, Španělsko, Švédsko, Maďarsko, Slovensko, Francie, Chorvatsko, Polsko, Slovinsko, Finsko, Rakousko, Dánsko, Německo, Holandsko, Velká Británie, Bulharsko, Kanada, Rumunsko a USA.

Literatura

- SPURNÝ, P., MAREŠ, J., KOPP, R., FIALA, J., 2003: Socioekonomická studie sportovního rybolovu v České republice. *Závěrečná zpráva pro ČRS Praha*, (9093 OS 34), Brno, 31 s.
- SPURNÝ, P., MAREŠ, J., KOPP, R., FIALA, J., VÍTEK, T., 2009: Socioekonomická studie sportovního rybolovu v České republice. *Závěrečná zpráva studie pro Český rybářský svaz v Praze*, Brno, 38 s.
- SPURNÝ, P., MAREŠ, J., KOPP, R., GRMELA, J., MAREŠ, L., MALÝ, O., 2017: Socioekonomická studie sportovního rybolovu v České republice. *Závěrečná zpráva studie pro Český rybářský svaz v Praze*, Brno, 46 s. ISSN 178-80-905280-9-3